

TILAK MAHARASHTRAVIDYAPEETH, PUNE

M.A. YOGA

EXAMINATION : APRIL- MAY- 2026

FIRST SEMESTER

Sub. : Concepts of Ayurveda (MA24N -104TH)

Date: 30/04/2026

Total marks: 60

Time: 10.00 am to 12.30 pm

Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Multiple choice questions.

(10)

1. Vata is primarily composed of:
 - a) Agni + Jala
 - b) Vayu + Akasha
 - c) Prithvi + Jala
 - d) Agni + Vayu
2. The main site of Kapha is:
 - a) Pakwashaya
 - b) Amashaya
 - c) Basti
 - d) Yakrit
3. Ushna guna is of:
 - a) Vata
 - b) Pitta
 - c) Kapha
 - d) Rasa
4. Apana Vata governs:
 - a) Speech
 - b) Respiration
 - c) Excretion
 - d) Vision
5. Alochaka Pitta is related to:
 - a) Skin
 - b) Eyes
 - c) Heart
 - d) Liver
6. Rasa Dhatu nourishes:
 - a) Rakta
 - b) Asthi
 - c) Majja
 - d) Shukra
7. Meda Dhatu function:
 - a) Lubrication
 - b) Movement
 - c) Digestion
 - d) Circulation
8. Purisha is formed in:
 - a) Amashaya
 - b) Pakwashaya
 - c) Hridaya
 - d) Yakrit
9. Sweda is produced from:
 - a) Meda
 - b) Rakta
 - c) Rasa
 - d) Majja

10. Opposite substances decrease:

a) Dosha	b) Dhatu
c) Both	d) None

Q. 2. Write the answers in short (Any Four)

(20)

- 1) List types of Vata.
- 2) Define Srotas.
- 3) Define Panchamahabhuta.
- 4) Define Lokapurusha Samya.
- 5) Functions of Mutra.
- 6) Define Dhatu.

Q. 3. Write the answers in brief (any two)

(30)

- 1) Explain Srotodushti and its clinical significance.
- 2) Explain concept of Ojas in detail.
- 3) Explain Kshaya & Vriddhi of all Dhatus.

मराठी रूपांतर

सूचना : १. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१. योग्य पर्याय निवडा.

(१०)

१. वात प्रामुख्याने कोणत्या महाभूतांनी बनलेला आहे?	
अ) अग्नि + जल	ब) वायु + आकाश
क) पृथ्वी + जल	ड) अग्नि + वायु
२. कफाचे मुख्य स्थान कोणते आहे?	
अ) पक्वाशय	ब) आम्लाशय
क) बस्ती	ड) यकृत
३. उष्ण गुण कोणाचा आहे?	
अ) वात	ब) पित्त
क) कफ	ड) रस
४. अपान वात कोणते कार्य नियंत्रित करतो?	
अ) वाणी	ब) श्वसन
क) उत्सर्जन	ड) दृष्टी
५. आलोचक पित्त कोणाशी संबंधित आहे?	
अ) त्वचा	ब) डोळे
क) हृदय	ड) यकृत

६. रस धातू कोणाला पोषण देतो ?
 अ) रक्त
 क) मज्जा
 ब) अस्थि
 ड) शुक्र
७. मेद धातूचे कार्य काय आहे ?
 अ) स्नेहन
 क) पचन
 ब) गती
 ड) रक्तसंचार
८. पुरीष कुठे तयार होते ?
 अ) आमाशय
 क) हृदय
 ब) पक्वाशय
 ड) यकृत
९. स्वेद कोणत्या धातूपासून तयार होतो ?
 अ) मेद
 क) रस
 ब) रक्त
 ड) मज्जा
१०. विरुद्ध पदार्थ काय कमी करतात ?
 अ) दोष
 क) दोन्ही
 ब) धातू
 ड) काहीही नाही

प्र.२. टिपा लिहा (कोणतेही चार)

(२०)

- १) वाताचे प्रकार लिहा.
- २) स्रोतसांची व्याख्या करा.
- ३) पंचमहाभूतांची व्याख्या करा.
- ४) लोकपुरुष साम्य सिद्धांत लिहा.
- ५) मूत्र याचे सविस्तर वर्णन करा.
- ६) धातू संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३. यापैकी कोणतेही दोन लिहा.

(३०)

- १) स्रोतदुष्टी व त्याचे चिकित्सकीय महत्त्व स्पष्ट करा.
- २) ओजस संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- ३) सर्व धातूंची क्षय व वृद्धी स्पष्ट करा.